УДК 37.02.373

Паламарчук Валентина Федорівна,
доктор педагогічних наук, професор,
науковий консультант гімназії «Троєщина»
Деснянського району, м. Київ, Україна
Паламарчук Валентина Федоровна,
доктор педагогических наук, профессор,
научный консультант гимназии «Троещина»
Деснянского район, г. Киев, Украина
Palamarchuk Valentina Fedorivna,
Doctor of Philosophy, Professor,
scientific consultant of gymnasium "Troyeshchyna"
Desnianskyi distric, Kyiv, Ukraine

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК НАВЧАННЯ І РОЗВИТКУ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ
ВЗАИМОСВЯЗЬ ОБУЧЕНИЯ И РАЗВИТИЯ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ
THE RELATIONSHIP OF LEARNING AND DEVELOPMENT IN MODERN EDUCATION

Анотація: Статтю присвячено аналізу поняття взаємозв'язку навчання і розвитку в сучасній освіті. Аналізується ретроспективний досвід з даного питання, розглядаються його основні параметри, складники, функції. Визначаються шляхи ефективного взаємозв'язку навчання і розвитку старшокласника, які зумовлюють його спеціалізацію, життєтворчу траєкторію, особистісну зрілість. Автором аналізуються основні напрямки загального розвитку старшокласників, а саме: інтелектуальний, соціальний і валеологічний. Зроблено висновок, що

важливим чинником реалізації взаємозв'язку навчання і розвитку учнів є побудова багатовимірної моделі змісту освіти.

Ключові слова: взаємозв'язок навчання і розвитку, старша школа.

Аннотация: Статья посвящена анализу понятия взаимосвязи обучения и развития в современном образовании. Анализируется ретроспективный опыт по данному вопросу, рассматриваются его основные параметры, составляющие, функции. Определяются пути эффективной взаимосвязи обучения и развития старшеклассника, которые обусловливают его специализацию, жизнетворческую траекторию, личностную зрелость. Автором анализируются основные направления общего развития старшеклассников, а именно: интеллектуальный, социальный и валеологический. Сделан вывод, что важным фактором реализации взаимосвязи обучения и развития учащихся является построение многомерной модели содержания образования.

Ключевые слова: взаимосвязь обучения и развития, старшая школа.

Abstract: This article analyzes the concept of the relationship of learning and development in modern education. Retrospective analyzes of experience on this issue, it considered the main parameters that make up the functions. Identify ways effective communication training and development of senior who are responsible for its specialization, the life works trajectory, personal maturity. The author analyzes the main directions of the general development of seniors, namely: intellectual, social and valeological. It is concluded that an important factor in the implementation of the relationship of learning and development of pupils is to build a multi-dimensional model of educational content.

Keywords: the relationship of learning and development, oldest school.

Внутрішнім механізмом реалізації доктрини реформованої освіти та її базової концепції є врахування у навчально-виховному процесі закономірностей взаємозв'язку навчання і розвитку учнів.

Аналіз філософських, психологічних, педагогічних джерел свідчить, про те що проблемою взаємозв'язку навчання і розвитку учнів займалася плеяда науковців: Ю. К. Бабанський, О. В. Барановська, В. В. Краєвський, В. О. Моляко, В. Ф. Паламарчук, О. Я. Савченко, М. М. Скаткін та багато інших. Взаємозв'язок навчання і розвитку розглядається як діалектичне явище: навчання веде за собою розвиток, а продуктивний загальний розвиток сприяє успішному навчанню (Л. В. Занков, Г. С. Костюк, В. Ф. Паламарчук, О. Я. Савченко, І. С. Якиманська).

Взаємозв'язок навчання і розвитку є системним явищем, тобто, має певні параметри, складники. Функції його залежать від віку учнів і в старшій школі набувають характеру життєтворчої, професійної домінанти. У прогностичному плані ефективний взаємозв'язок навчання і розвитку старшокласника визначає його спеціалізацію, життєтворчу траєкторію, особистісну зрілість.

У становленні особистісної зрілості особливим є період ранньої юності, оскільки саме в цьому віці накопичуються психічні і фізичні резерви, що підводять молоду людину до її генетичної форми у період дорослості. Старшокласник знаходиться на порозі самостійного трудового життя, життєтворчості у суспільстві. Психолого-педагогічні дослідження виявляють, що конституціональним у становленні особистості старшокласника є соціальне самовизначення – пріоритетна спрямованість, мотиви діяльності, від змісту і характеру яких залежать успішність навчальної діяльності і подальша життєтворчість. Тому основними напрямками загального розвитку старшокласників можна вважати *інтелектуальний, соціальний і валеологічний* напрямки. Сутнісними характеристиками *інтелектуального* розвитку учнів є їхні академічні

досягнення і рівень розвитку інтелектуальних умінь, а в старшому шкільному віці – рівень опанування адекватними методами наукового пізнання. *Соціальний* компонент розвитку старшокласника характеризується відповідною професійною спрямованістю, схильністю до конкретних дій, самостійності, відповідальності. Відмітимо, що в різних соціальних умовах (різних типах сімей і шкіл, позашкільного навчання і праці) існують суттєві відмінності темпах і динаміці особистісної зрілості, розвитку молодої людини. *Валеологічний* компонент загального розвитку людини характеризується станом здоров'я і фізичного розвитку, які також значно відрізняються в різних умовах життя. Компоненти загального розвитку як складники системи перебувають між собою у взаємозв'язках та взаєморозвитку [3].

Вивчення масового і передового (в тому числі – інноваційного) досвіду реалізації закономірностей взаємозв'язку навчання і розвитку учнів дозволило визначити такі тенденції: у масовій школі розвиток учнів здебільшого здійснюється стихійно, емпірично (через зміст і характер навчальних завдань, спектр життєдіяльності); у закладах нових типів цей розвиток здійснюється на наукових засадах (через авторські програми, підручники, дидактичні матеріали, високу майстерність педагогів, позашкільну діяльність професійного спрямування).

Сучасні стандарти освіти в більшості спрямовані на реалізацію не тільки змістового, але й розвивального, й мотиваційного компонентів змісту освіти. Продуктивність взаємозв'язку навчання і розвитку залежить і від раціональної реалізації стратегічних принципів реформованої школи: гуманітаризації, інтеграції, життєтворчості, оптимізації, особистісної орієнтації, єдності національного і загальнолюдського, а також відомих дидактичних принципів науковості, доступності, наочності тощо. Інтелектуальний і соціальний розвиток старшокласника, спрямовуючись метою і змістом освіти, практично реалізується через навчальні технології.

Основними навчальними технологіями, що задіяні у полі освіти України, є: інформаційні, проблемні, розвивальні, індивідуалізовані, інтерактивні, модульні, ігрові, дистанційні, інтегровані. Кожна з них є певною підсистемою у загальній системі сучасних навчальних технологій і має свій концепт, мету і завдання, основні поняття, зміст, умови реалізації. [1,2]. Отже, важливим чинником реалізації взаємозв'язку навчання і розвитку учнів є побудова багатовимірної моделі змісту освіти.

Список літератури

1. Барановська О. В. Міжпредметні зв'язки у підручнику для профільної школи: практична зорієнтованість та технологізація / О. В. Барановська // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол.. ; голов. ред.. – О.М. Топузов]. – К. : Педагогічна думка, 2016. – Вип. 16. – 488 с. – С. 17 – 26 [0,5].
2. Барановська О. В. Реалізація міжпредметних зв'язків у старшій школі: дидактичний аспект / О. В. Барановська // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2016. – Випуск 2 (39). – С. 15–17 Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».
3. Паламарчук В. Ф. Прогноз розвитку освіти України [Текст] / В. Ф. Паламарчук // Творчі здобутки гімназії : наук.-метод. посіб. / [голов. ред., кер. авт. кол, канд. пед. наук, Засл. вчитель України В. І. Сафіулін; наук. ред.. – д-р пед. наук, проф. В. Ф. Паламарчук]. – К. : Освіта України, 2015 – С. 18–28).